

DOMSTOLEN DOM

15. maj 1986 *

I sag 222/84

angående en anmodning, som Industrial Tribunal of Northern Ireland, Belfast, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Marguerite Johnston

mod

Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder (EFT L 39, s. 40) og af EØF-traktatens artikel 224,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann og R. Joliet, dommerne O. Due, Y. Galmot, C. Kakouris og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: M. Darmon

justitssekretær: P. Heim

efter at der er afgivet indlæg af:

- Marguerite Johnston under skriftvekslingen og den mundtlige forhandling ved A. Lester, QC, og barrister D. Smyth, bistået af Murphy, Kerr & Co, solicitors,
- Det forenede Kongerige, under skriftvekslingen ved S. J. Hay fra Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af A. Campbell, Senior

* Processprog: Engelsk.

Crown Counsel, og barrister R. Plender, og under den mundtlige forhandling ved F. Jacobs, QC, og barrister R. Plender,

- kongeriget Danmark, der kun har afgivet mundtligt indlæg, ved L. Mikaelson,
- Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, under skriftvekslingen og den mundtlige forhandling ved ledende juridisk konsulent A. Toledano Laredo og J. Currall, Kommissionens juridiske tjeneste,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. januar 1986, afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandling

A — Faktiske omstændigheder

1. Royal Ulster Constabulary, det nordirske politi, ledes af Chief Constable (herefter benævnt »politidirektøren«). I henhold til Police Act (Northern Ireland) 1970 har politidirektøren kompetence til at ansætte reservepolitibetjente ved Royal Ulster Constabulary Reserve (herefter benævnt »reservekorpset«). Ansættelses- og arbejdsvilkårene for medlemmerne af reser-

vekorpset omhandles i Royal Ulster Constabulary Reserve (Appointment and Conditions of Service) Regulations (Northern Ireland) 1973 (SR & O 1973 nr. 83). I henhold til regulativets punkt 4 kan ansættelse kun ske, såfremt visse krav til vandel, sundhedstilstand og førlighed er opfyldt. Politidirektøren kan ansætte reservebetjente på heltid; disse betegnes som »de heltidsansatte i reservekorpset«.

Hverken 1973-regulativet eller ansættelsesvilkårene for de heltidsansatte i reservekorpset sonderer for så vidt angår arbejdsopgaverne mellem mænd og kvinder på noget punkt, der har betydning for nærværende sag. De første reservebetjente blev ansat i reservekorpset i 1970. I 1973 blev de første kvindelige betjente ansat i reservekorpset. De første ansættelser på heltid i reservekorpset skete i 1972; de første heltidsansættelser af kvinder i reservekorpset fandt sted i 1974.

Fra 1972 er ansættelser på heltid i reservekorpset sket i henhold til 3-årige kontrakter. Indtil 1977 fik såvel kvindelige som mandlige ansatte ved kontraktens udløb tilbudt nye kontrakter med heltidsansættelse for yderligere tre år, såfremt deres tjenstlige forhold havde været tilfredsstillende, og de fortsat var tjenstligt egnede.

2. Mens politibetjente i England og Wales i almindelighed er ubevæbnede — bortset fra under særopgaver — og det ikke er almindelig politik at nægte kvindelige betjente adgang til oplæring i betjening og brug af skydevåben eller at udelukke dem fra at udføre tjeneste, hvorunder det er nødvendigt at bære skydevåben, har direktøren for Royal Ulster Constabulary fastlagt en anden politik i Nordirland på grund af den terroristvirksomhed, som igennem en række år er udøvet dér. Et stort antal politibetjente er blevet myrdet, og det har på denne baggrund vist sig umuligt at nå det mål, at politiet løser sine opgaver som et ubevæbnet korps, således som det er tilfældet i de øvrige dele af Det forenede Kongerige.

Mandlige betjente bærer skydevåben under udførelsen af deres almindelige arbejdsopgaver. Derimod tildeles kvindelige betjente i Royal Ulster Constabulary kun i undtagelsestilfælde — og kvindelige reservebetjente aldrig — skydevåben, og kvinder modtager ikke oplæring i betjening og brug af skydevåben. Denne politik, hvorefter kvindelige politibetjente ikke har adgang til at bære skydevåben, har politidirektøren begrundet med, at dersom kvindelige betjente var bevæbnet, ville der være større risiko for, at de ville blive attentatmål. Efter politidirektørens opfattelse ville bevæbnede kvindelige politibetjente endvidere arbejde mindre effektivt inden for en række områder, hvor kvinder er særligt egnede, navnlig socialt prægede arbejdsopgaver, der indebærer kontakt med familier og børn. Politidirektøren har endelig anført, at dersom både mænd og kvinder bærer skydevåben under udførelsen af deres normale arbejdsopgaver, vil offentligheden betragte dette som en

langt større afvigelse fra idealet om et ubevæbnet politikorps.

180 mandlige betjente fra Royal Ulster Constabulary og dets reservekorps har mistet livet som følge af terroristvirksomhed siden 1969; heraf var 59 i forvejen blevet personligt udvalgt som attentatmål. Inden for samme tidsrum er to kvindelige betjente blevet dræbt, men i intet tilfælde har attentatet særligt været rettet mod den pågældende.

3. I 1980 besluttede politidirektøren, at kontrakter med de kvindelige heltidsansatte i reservekorpset ikke skulle forlænges, medmindre de pågældendes arbejdsopgaver kun kunne varetages af en kvindelig ansat. Begrundelsen for beslutningen var følgende: Royal Ulster Constabulary rådede på det pågældende tidspunkt over et antal kvindelige ansatte, der var tilstrækkeligt til at udføre de opgaver, der normalt varetages af kvindelige betjente. De eneste arbejdsopgaver, som gjorde det nødvendigt at ansætte nye medarbejdere på heltid i reservekorpset, var almindelige politiopgaver. En væsentlig del af disse bestod i opgaver inden for sikkerhedsområdet, såsom vagt- og ledsagetjeneste, der ofte medfører brug af skydevåben. Efter politidirektørens foromtalte politik vedrørende bevæbning af kvindelige betjente i Royal Ulster Constabulary med skydevåben måtte kvinder ikke deltage i udførelsen af sådanne opgaver.

Efter den omhandlede beslutning har kvinder ikke — bortset fra et enkelt tilfælde — fået tilbudt kontrakt om heltidsansættelse i reservekorpsets gruppe af heltidsansatte. Mænd har som hidtil fået tilbudt kontrakter vedrørende ansættelse på heltid i reservekorpset.

4. Marguerite Johnston blev i marts 1974 ansat i Royal Ulster Constabulary som reservepolitibetjent på deltid. I november 1974 blev hun ansat på heltid i reservekorpset i henhold til en 3-årig kontrakt. Ved kontraktens udløb indgik hun en ny 3-årig ansættelseskontrakt, der udløb i november 1980.

Indtil november 1980 gjorde Johnston tjeneste ved politistationen i Newcastle og varetog de almindelige opgaver, der udføres af uniformerede politibetjente; hun gjorde således tjeneste som fungerende vagthavende, deltog i det kørende patruljearbejde, hvorunder hun førte politipatruljevognen, samt deltog i visitering af personer, der blev indbragt på stationen. Hun bar ikke våben under udførelsen af disse arbejdsopgaver, men når hun arbejdede uden for stationen, var hun i almindelighed ledsaget af en bevæbnet mandlig betjent fra reservekorpsets gruppe af heltidsansatte.

I november 1980 ønskede politidirektøren ikke at tilbyde Johnston en ny kontrakt vedrørende heltidsansættelse.

Hun blev senere ansat på deltid i reservekorpset, hvor hun nu arbejder som assistent i radio- og teletjenesten. Hendes løn er forholdsvis lavere end den løn, hun modtog som heltidsansat i reservekorpset.

Det er uomtvistet, at Johnston var en effektiv og værdsat medarbejder i reservekorpsets gruppe af heltidsansatte, at hun var blevet fortrolig med politiets opgaver og arbejdsform, at hendes kontrakt vedrørende heltidsansættelse ikke blev forlænget som følge af politidirektørens nye politik med hensyn til heltidsansatte kvinder i reservekorpset, samt at politidirektøren ville have tilbudt hende en ny kontrakt vedrørende heltidsansættelse, såfremt hun havde været en mand.

B — Nationale bestemmelser om forskelsbehandling på grundlag af køn

I Nordirland indeholder Sex Discrimination (Northern Ireland) Order 1976-SI 1976 nr. 1042 (NI 15) (bekendtgørelse om forskelsbehandling på grundlag af køn) bestemmelser om afskaffelse af forskelsbehandling på grundlag af køn og gennemfører princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår.

I henhold til artikel 8, stk. 1, litra c), i Sex Discrimination Order er det ulovligt i forbindelse med besættelse af en stilling at øve forskelsbehandling over for en kvinde ved at afslå eller bevidst at undlade at tilbyde hende beskæftigelse. I henhold til artikel 8, stk. 2, litra a), er det ulovligt at øve forskelsbehandling over for en kvinde som følge af de vilkår, hvorunder der gives hende mulighed for at opnå forfremmelse, forflyttelse eller efteruddannelse eller som følge af betingelserne for at opnå andre goder, fordele eller ydelser, eller ved at foreholde hende eller bevidst undlade at tilbyde hende disse goder.

Det fremgår af artikel 10, stk. 1, i Sex Discrimination Order, at de førnævnte bestemmelser ikke finder anvendelse på beskæftigelser, hvorom det med føje kan antages, at de kun kan udøves af en mand. I henhold til artikel 10, stk. 2, er dette alene tilfældet, såfremt »en beskæftigelse efter sin art af andre fysiologiske grunde end styrke og udholdenhed forudsættes varetaget af en mand, eller når dette kræves af hensyn til troværdigheden af sceniske præstationer eller andre former for underholdning, idet den pågældende beskæftigelse ville få en væsentlig anden karakter, såfremt den blev udført af en kvinde«.

Politiets omhandles udtrykkeligt i Sex Discrimination Order. Det anføres i artikel 19, stk. 1, at stillingen som politibetjent skal anses for et ansættelsesforhold, og i henhold til artikel 19, stk. 2, må der ikke gøres forskel på mænd og kvinder i de regulativer, der udstedes med hjemmel i Police Act (Northern Ireland) 1970, bortset fra kravene til legemshøjde samt bestemmelserne om uniform og udrustning såvel som om kontant tillæg i stedet for uniform og udrustning.

Ifølge artikel 53 i Sex Discrimination Order viger bestemmelserne i dennes afsnit III (der omfatter artikel 8) for enhver foranstaltning,

der træffes af hensyn til statens sikkerhed eller den offentlige orden. Artikel 53, stk. 2, bestemmer, at dersom ministeren for Nordirland udsteder en erklæring, hvorefter en foranstaltning er begrundet i et af de nævnte hensyn, skal det hermed anses for endeligt bevist, at disse betingelser er opfyldt.

C — Retsforhandlingerne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

1. Den 27. november 1980 anlagde Johnston sag ved Industrial Tribunal, hvorunder hun påstod sin og politidirektørens retsstilling fastlagt for så vidt angik spørgsmålene om:

- hendes fortsatte heltidsbeskæftigelse inden for reservekorpssets stab af heltidsansatte;
- adgangen til uddannelse i betjening og brug af skydevåben;
- afvisningen af at give hende lejlighed til at gøre tjeneste i forbindelse med opretholdelsen af den offentlige orden; samt
- erstatning.

Til støtte for påstanden påberåbte Johnston sig Sex Discrimination Order 1976 og gjorde herved gældende, at:

- politidirektøren havde udøvet ulovlig forskelsbehandling over for hende, for så vidt som han i strid med artikel 8, stk. 1, litra c), havde afvist eller bevidst undladt at tilbyde hende fortsat ansættelse på heltid i reservekorpssets stab af heltidsansatte, samt at
- politidirektøren havde udøvet ulovlig forskelsbehandling over for hende, for så vidt som han i strid med artikel 8, stk. 2, litra a), havde nægtet hende adgang til efteruddannelse vedrørende betjening og brug af skydevåben samt nægtet hende adgang til at gøre tjeneste i forbindelse med opretholdelsen af den offentlige orden.

2. Inden det første retsmøde i sagen udstedte ministeren for Nordirland i

henhold til artikel 53 i Sex Discrimination Order en erklæring, hvori det anførtes, at beslutningen om, at der ikke skulle tilbydes Johnston heltidsansættelse i reservekorpsset var begrundet i hensynet til at værne statens sikkerhed og opretholde den offentlige orden.

Johnston erkendte under sagens behandling ved Industrial Tribunal, at udstedelsen af den pågældende erklæring efter bestemmelserne i Sex Discrimination Order isoleret betraget indebar, at hun blev frataget enhver retsbeskyttelse. Hun gjorde imidlertid gældende, at hun kunne støtte ret på bestemmelserne i direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling mellem mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår.

Industrial Tribunal afsagde kendelse om, at sagen i medfør af EØF-traktatens artikel 177 skulle forelægges Domstolen, men udsatte indtil videre formuleringen af spørgsmålene. Politidirektøren kærede denne kendelse, som blev stadfæstet af Lord Chief Justice for Nordirland, Lord Lowry. Derefter kærede politidirektøren til den nordirske Court of Appeal.

Appelretten udsatte behandlingen af sagen med henblik på fornyet procedure ved Industrial Tribunal vedrørende sagens realitet. Politidirektøren erkendte, at han ikke kunne frifindes med hjemmel i artiklerne 10 og 19 i Sex Discrimination Order, og han påberåbte sig EØF-traktatens artikel 224. Industrial Tribunal fandt, at sidstnævnte indsigelse rejste yderligere spørgsmål om fortolkningen af fællesskabsretten, og at disse måtte forelægges Domstolen i medfør af EØF-traktatens artikel 177.

Den 13. oktober 1983 stadfæstede appelretten den af Lord Chief Justice for Nordirland afsagte kendelse, som var påkæret af politidirektøren.

3. Ved kendelse af 8. august 1984 har Industrial Tribunal forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- 1) Skal Rådets direktiv 76/207 af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, EFT 1976 L 39, s. 40 (herefter benævnt »direktivet«), fortolkes således, at en medlemsstat under de omstændigheder, der fremgår af den af parterne tiltrådte sagsfremstilling i sagen, fra direktivets anvendelsesområde kan undtage tilfælde af forskelsbehandling på grundlag af køn for så vidt angår adgang til beskæftigelse, såfremt det er begrundet i hensynet til statens sikkerhed eller sker for at opretholde den offentlige ro og orden?
- 2) Skal direktivet fortolkes således, at et ansættelsesforhold, i henhold til hvilket en person under de omstændigheder, der fremgår af den af parterne tiltrådte sagsfremstilling i sagen, er heltidsansat med ret til at bære våben i et reservopolitikorps, respektive modtager oplæring i betjeningen og brugen af skydevåben med henblik på en sådan beskæftigelse, falder ind under de former for erhvervsudøvelse, respektive udgør en af de dertil førende uddannelser, for hvilke udøverens køn er afgørende på grund af deres art eller de forhold, under hvilke de udføres, jfr. artikel 2, stk. 2?
- 3) Hvilke principper og kriterier skal medlemsstaterne lægge til grund ved afgørelsen af, om »udøverens køn er afgørende«, jfr. artikel 2, stk. 2, for a) den »erhvervsudøvelse«, der foretages af en bevåbnet ansat i et sådant korps, respektive for b) »de dertil førende uddannelser«, det være sig på grund af deres art eller de forhold, under hvilke de udføres?
- 4) Dersom en politidirektør, der i henhold til loven har ansvaret for ledelsen af et politikorps samt fører tilsyn med dette, følger den politik, at kvindelige ansatte i det pågældende korps ikke må bære skydevåben, kan dette forhold da under de i sagsfremstillingen anførte omstændigheder anses som en »bestemmelse vedrørende beskyttelse af kvinder«, jfr. artikel 2, stk. 3, eller en »administrativt ... [fastsat] bestemmelse« begrundet i »beskyttelseshensyn«, jfr. direktivets artikel 3, stk. 2, litra c)?
- 5) Såfremt spørgsmål 4 besvares bekræftende: hvilke principper og kriterier skal medlemsstaterne lægge til grund ved afgørelsen af, om »beskyttelseshensynet« er »begrundet«, jfr. artikel 3, stk. 2, litra c)?
- 6) Kan sagsøgeren under den foreliggende sags omstændigheder ved medlemsstaternes nationale domstole støtte ret på princippet om ligebehandling som fastslået i de pågældende direktivbestemmelser?
- 7) Såfremt spørgsmål 6 besvares bekræftende:
 - a) Skal EØF-traktatens artikel 224 fortolkes således, at medlemsstaterne i tilfælde af alvorlige indre uroligheder, der forstyrrer den offentlige orden, kan gøre undtagelse fra enhver forpligtelse, der i henhold til direktivet ellers ville påhvile enten dem eller de arbejdsgivere, som befinder sig inden for deres højhedsområde?
 - b) Kan en privat i bekræftende fald støtte ret på den omstændighed, at en medlemsstat ikke har rådført sig med andre medlemsstater for at opnå, at den pågældende medlemsstat undlader at bringe EØF-traktatens artikel 224 i anvendelse?

D — *Skriftvekslingen ved Domstolen*

Den af Industrial Tribunal afsagte forelæggelseskendelse er registreret på Domstolens justitskontor den 4. september 1984. I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Johnston ved Anthony Lester, QC, og David Smyth, bistået af Murphy, Kerr & Co, solicitors, af Det forenede Kongeriges regering ved S. J. Hay, som befuldmægtiget, bistået af Anthony Campbell, Senior Crown Counsel, og Richard Plender, samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved ledende juridisk konsulent Armando Toledano Laredo og Julian Currall, Kommissionens juridiske tjeneste.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — *Skriftlige indlæg for Domstolen*1. *Johnston's indlæg*

Johnston har vedrørende det *første spørgsmål* anført, at hensynet til at værne statens sikkerhed og opretholde den offentlige orden alene kan begrunde en undtagelse fra det grundlæggende ligebehandlingsprincip, for så vidt som en sådan undtagelse har hjemmel i artikel 2, stk. 2, i direktiv 76/207/EØF. Spørgsmålet, om visse former for erhvervsudøvelse er af en sådan art eller udføres under sådanne forhold, at udøversens køn er afgørende, kan alene afgøres konkret. Den nævnte bestemmelse giver

ikke hjemmel for en generel dispensation, der ikke er begrundet i konkrete former for erhvervsudøvelse eller i disses art eller de forhold, under hvilke de udføres, men alene er motiveret med henvisning til, at den pågældende foranstaltning, der indebærer forskelsbehandling, er truffet for at værne statens sikkerhed eller opretholde den offentlige orden. Hvis det var sådant, ville en medlemsstat ensidigt kunne fastlægge bestemmelsens rækkevidde uden fællesskabsinstitutionernes kontrol (dom af 4. december 1974 i sag 41/74, Van Duyn mod Home Office, Sml. s. 1337).

Det *andet spørgsmål* kan efter sagsøgerens opfattelse ikke besvares så generelt, som det er stillet. Spørgsmålet, om heltidsansættelse som bevæbnet reservepolitibetjent kan anses for omfattet af direktivets artikel 2, stk. 2, afhænger af de arbejdsopgaver, der konkret udføres i forbindelse med ansættelsesforhold af den omhandlede art. Johnston udførte sit arbejde fuldt tilfredsstillende, og hendes køn var ikke afgørende. Den omstændighed, at reservepolitibetjente efter politidirektørens bestemmelse medførte våben, indebar i sig selv hverken en ændring af arten af sagsøgerens arbejdsopgaver eller af de forhold, hvorunder de blev udført. Det har ikke på noget tidspunkt været fremme, at hun som kvinde skulle være uegnet til at modtage oplæring i betjening og brug af skydevåben, og der var således ikke tale om et tilfælde, hvor »en beskæftigelse efter sin art af ... fysiologiske grunde ... forudsættes udført af en mand«, jfr. kriteriet i artikel 10 i Sex Discrimination Order. En beskæftigelse som omhandlet under nærværende sag kan således efter sagsøgerens opfattelse alene anses for omfattet af direktivets artikel 2, stk. 2, såfremt politibetjentens køn er afgørende henset til de konkrete arbejdsopgaver, som en sådan beskæftigelse indebærer; politidirektørens argumentation, der alene har karakter af brede almindelige betragtninger, giver ingen støtte for en sådan antagelse, og synspunktet kan ikke begrunde en så

vidtrækkende undtagelse som generel udelukkelse af kvinder fra reservekorpset.

For så vidt angår det *tredje spørgsmål* har Johnston anført, at medlemsstaterne ved afgørelsen af, om betingelserne i direktivets artikel 2, stk. 2, er opfyldt, bør have in mente, at bestemmelsen som en begrænsning af en grundlæggende menneskerettighed skal fortolkes indskrænkende. Det påhviler de nationale domstole at efterprøve, om de omhandlede betingelser er opfyldt, og medlemsstaten eller arbejdsgiveren bærer bevisbyrden herfor. En medlemsstat kan alene gøre undtagelse med hensyn til en konkret erhvervsudøvelse og udelukkende begrundet i dennes art eller de forhold, hvorunder den udføres. En undtagelse skal bygge på objektive grunde. Under de omstændigheder, der foreligger i den konkrete sag, kan en politibetjents køn alene anses for »afgørende«, såfremt en konkret beskæftigelse ville ændre karakter, hvis den blev udøvet af en kvinde, eller såfremt de forhold, hvorunder beskæftigelsen udøves, ubetinget tilsiger, at den varetages af en mand, f. eks. for at tilgodese hensynet til den personlige integritet i forbindelse med kropsvisitering. De hensyn, som ministeren har anført i den omhandlede erklæring, og politidirektørens argumenter er utilstrækkelige i så henseende.

Direktivets artikel 2, stk. 3, der omhandles i det *fjerde spørgsmål*, og som vedrører bestemmelser angående beskyttelse af kvinder, skal fortolkes indskrænkende, og medlemsstaten eller arbejdsgiveren skal bevise, at betingelserne for at anvende bestemmelsen er opfyldt. Formålet med artikel 2, stk. 3, er at hjemle særbehandling af kvinder for at beskytte deres sundhed og velfærd under svangerskab og moderskab, hvorimod den ikke giver grundlag for diskriminerende foranstaltninger, hvorved kvinder — angiveligt som en beskyttelsesforanstaltning — udelukkes fra beskæfti-

gelse. Efter sagsøgerens opfattelse påstår politidirektøren heller ikke selv, at betingelserne i Sex Discrimination Order's bestemmelser om beskyttelse af kvinder konkret er opfyldt. Eftersom ministeren for Nordirland og politidirektøren har henholdt sig til en erklæring udstedt med hjemmel i artikel 53 i Sex Discrimination Order, er de hermed afskåret fra at føre andre hensyn i marken, f. eks. hensynet til beskyttelse af kvinder, som ikke på noget tidspunkt har været fremme i sagen forud for søgsmålet. Under alle omstændigheder går foranstaltningerne videre end det angivne mål tilsiger, for så vidt som de medfører, at kvinder generelt udelukkes fra reservekorpset samt nægtes adgang til oplæring i brug af skydevåben uden hensyn til den enkelte kvindes personlige kvalifikationer. Det er ikke nødvendigt at indføre et almindeligt forbud for at nå dette mål; det omhandlede hensyn kunne være tilgodeset ved hjælp af andre foranstaltninger, der ikke ville ramme kvinder så hårdt, f. eks. ved at give kvinder uddannelse i betjening og brug af skydevåben samt alene benytte politibetjente — af begge køn — med kendskab til betjening og brug af skydevåben i forbindelse med de opgaver, der kræver et sådant kendskab.

Eftersom det *fjerde spørgsmål* skal besvares benægtende, anser sagsøgeren det for uforholdsmæssigt at tage stilling til det *femte spørgsmål*. Subsidiært har sagsøgeren anført, at artikel 3, stk. 2, litra c), skal fortolkes indskrænkende. Den pågældende medlemsstat eller arbejdsgiver skal bevise, at der foreligger et legitimt hensyn til beskyttelse af kvinder, og at de anvendte midler er rimelige og nødvendige i dette øjemed.

For så vidt angår det *sjette spørgsmål*, der vedrører spørgsmålet, om en person kan støtte ret på det omhandlede direktiv, har sagsøgeren anført, at artikel 53 i Sex Discrimination Order er i strid med den klare, udtømmende og præcise bestemmelse i

direktivets artikel 6 og følgelig ikke kan afskære Johnston fra at påberåbe sig de relevante direktivbestemmelser ved de nationale domstole. Politidirektøren og ministeren for Nordirland har konkret ikke optrådt som privatpersoner, men som instanser, der udøver myndighed i henhold til loven eller varetager samfundsinteresser, og direktivet har derfor direkte virkning i forhold til dem. Under alle omstændigheder har de pågældende direktivbestemmelser direkte virkning i forhold til andre private.

Med hensyn til det *syvende spørgsmål*, der vedrører EØF-traktatens artikel 224, har sagsøgeren anført, at medlemsstaterne ikke med hjemmel i denne bestemmelse ensidigt og uden nogen juridisk kontrol kan dispensere for så vidt angår samtlige rettigheder og forpligtelser, der følger af traktaten, navnlig for så vidt angår de grundrettigheder, der er knæsat i fællesskabsretten. Artikel 224 skal fortolkes indskrænkende og finder alene anvendelse, når alle betingelser i henhold til bestemmelsen er opfyldt. En medlemsstat kan udøve et vist skøn ved anvendelsen af kriterierne offentlig orden og alvorlige indre uroligheder, men den har ikke et ganske frit skøn, der undrager sig enhver prøvelse ved de nationale retter og domstole. Det påhviler dernæst medlemsstaten at bevise, at vedkommende særforanstaltning er truffet af de i artikel 224 anførte grunde, og at de anvendte foranstaltninger er rimelige og nødvendige i det pågældende øjemed. Medlemsstaten skal rådføre sig med de andre medlemsstater, idet medlemsstaterne forudsættes at træffe foranstaltninger i fællesskab. Under alle omstændigheder, såfremt en stat påberåber sig den nævnte traktatbestemmelse, kan en person, der anser sig for krænkede, ved en national domstol påberåbe sig enhver tilsidesættelse af betingelserne i artikel 224 for herved at sikre lige partsbeføjelser og legalitetsprincippet.

2. *Indlæg fra Det forenede Kongeriges regering*

Til det *første spørgsmål* har Det forenede Kongeriges regering anført, at direktiv 76/207/EØF principielt ikke omfatter de foranstaltninger, som medlemsstaterne træffer for at værne statens sikkerhed og opretholde den offentlige orden, og medlemsstaterne kan bestemme, at ligebehandlingsprincippet viger, hvor disse hensyn gør sig gældende. Dette følger først og fremmest af princippet om, at direktivet skal fortolkes i lyset af traktatens bestemmelser og almindelige retsgrundsætninger. EØF-traktaten begrænser ikke selv medlemsstaternes beføjelse til at træffe de foranstaltninger, som de måtte anse for nødvendige eller hensigtsmæssige af de nævnte grunde, hvilket fremgår af beskyttelsesklausulerne i artiklerne 36, 48, 56, 66, 223 og 224. Det er utænkeligt, at et direktiv skulle kunne fortolkes således, at det begrænser denne beføjelse for medlemsstaterne, som traktaten selv anerkender uden begrænsning. En fortolkning af direktivet i lyset af dets formål og opbygning fører til samme resultat, eftersom direktivets mål — som efter betragtningerne til direktivet er at forebygge vanskeligheder for det fælles markeds funktion som følge af eventuelle konkurrencemæssige skævheder i forbindelse med afskaffelsen af forskelsbehandling samt at gennemføre Fællesskabets sociale mål — ikke nødvendigvis forudsætter en begrænsning af medlemsstaternes beføjelse i så henseende. Under omstændigheder som dem, der foreligger i Nordirland, kan en medlemsstat derfor i det øjemed at værne statens sikkerhed og opretholde den offentlige orden med føje bestemme, at foranstaltninger som truffet af politidirektøren ikke omfattes af den nationale lovgivning om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

Til det *andet spørgsmål* har Det forenede Kongeriges regering anført, at de omstændigheder, hvorunder en beskæftigelse udøves, efter direktivets artikel 2, stk. 2, tillægges væsentlig betydning, idet spørgsmålet, om en person er egnet til en given beskæftigelse, i lige så høj grad kan bero på sådanne omstændigheder som på kvalifikationskravene i stillingen. I henhold til artikel 2, stk. 2, bestemmer medlemsstaterne, hvilke former for erhvervsudøvelse, der bør falde uden for direktivets anvendelsesområde, og de har herved et frit skøn. I forbindelse med fortolkningen af direktivet samt fastlæggelsen af dettes anvendelsesområde bør Domstolen og medlemsstaterne søge at forene lighedsprincippet med andre modstående hensyn. Det retsspørgsmål, der konkret er forelagt Domstolen, nemlig om en beskæftigelse som den under sagen omhandlede under de af den nationale domstol beskrevne omstændigheder kan anses for en form for erhvervsudøvelse, for hvilken udøverens køn er afgørende, må herefter — når henses til de lige så grundlæggende hensyn til statens sikkerhed — besvares bekræftende.

For så vidt som der med det *tredje spørgsmål* ønskes en nærmere angivelse af de principper og kriterier, der skal lægges til grund ved afgørelsen af, om »udøverens køn er afgørende«, jfr. direktivets artikel 2, stk. 2, har Det forenede Kongeriges regering anført, at en sådan opregning ikke er mulig. Kriterierne farves såvel af karakteren af vedkommende beskæftigelse som af de forhold, hvorunder den udføres. Med henblik på at tilgodese ligebehandlingsprincippet samtidig med hensynet til statens sikkerhed og den offentlige orden bør medlemsstaten tage stilling til, om det henset til de fysiologiske forskelle mellem kønnene eller på grund af de forskelle, der normalt gøres mellem de to køn, er nødvendigt at behandle personer forskelligt på grundlag af køn med hensyn til beskæftigelse eller uddannelse. I denne forbindelse kan forskellen i fysisk styrke tages i betragt-

ning som et moment, der indebærer en øget risiko for tyveri af skydevåben, lige så vel som man kan tage hensyn til, hvorledes offentligheden sandsynligvis vil reagere, såfremt væbnede kvindelige politibetjente viser sig på gaderne, eller såfremt de bliver mål for attentater eller udfører arbejde i forbindelse med familier og børn. Det er sådanne kriterier, som politidirektøren lagde til grund.

Med hensyn til det i direktivets artikel 2, stk. 3, omhandlede begreb »bestemmelser vedrørende beskyttelse af kvinder«, der berøres i det *fjerde spørgsmål*, har Det forenede Kongeriges regering anført, at dette begreb, som nærmere belyses ved ordene »administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser« i artikel 3, stk. 2, litra c), omfatter den politik, som politidirektøren følger i forbindelse med udøvelsen af sine beføjelser i henhold til loven. Formålet med denne politik er at beskytte kvinder, idet man undgår, at de bliver mål for attentater. Begrebet »beskyttelse af kvinder« begrænses ikke ved henvisningen til svangerskab og moderskab, hvilket klart fremgår af artikel 3, stk. 2, litra c), da det er usandsynligt, at bestemmelser om moderskab eller svangerskab ikke til enhver tid skulle være motiveret af et legitimt »beskyttelseshensyn«. Det tilkommer ikke Domstolen at tage stilling til, om politidirektøren med føje har fulgt den omhandlede politik. Efter regeringens opfattelse kunne politidirektøren i en periode med alvorlige forstyrrelser med føje indtage det standpunkt, at kvinders fysiske styrke samt deres kulturelle og sociale stilling var faktorer, der begrundede gennemførelsen af en foranstaltning vedrørende beskyttelse af kvinder.

Det forenede Kongeriges regering har anført, at det ikke er muligt som ønsket med det *femte spørgsmål* at give en udtømmende opregning af de kriterier, der skal lægges til grund ved anvendelsen af artikel 3, stk. 2, litra c). Imidlertid kan man ved

fortolkningen af den nævnte bestemmelse med fordel sammenligne med den inden for ILO (Den internationale Arbejdsorganisation) vedtagne konvention nr. 111 vedrørende forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhvervsudøvelse (25. juni 1958, *United Nations Treaty Series*, bind 362, s. 31), i henhold til hvilken der fortsat kan træffes særlige beskyttelsesforanstaltninger til fordel for kvinder under nærmere angivne omstændigheder (moderskab), på nærmere angivne tidspunkter (om natten) eller vedrørende visse former for beskæftigelse (under jorden), selv om disse beskæftigelser også er belastende og farlige for mænd. Efter konventionen kan en stat opretholde bestemmelser, hvis formål er at beskytte kvinder, for så vidt det efter den almindelige opfattelse blandt andre stater eller inden for vedkommende befolkning anerkendes, at personer af dette køn har behov for en særlig beskyttelse eller støtte. I henhold til artikel 8, stk. 4, litra b), i Den europæiske Socialpagt skal der fastsættes bestemmelser om, at kvindelige arbejdstagere ikke må beskæftiges ved arbejde, der er uegnet for dem på grund af dets farlige, usunde eller belastende karakter. Med henblik på at beskytte kvinder kan en medlemsstat følgelig tage hensyn til en foreliggende undtagelsestilstand og dennes karakter såvel som til belastninger eller faremomenter i forbindelse med den pågældende beskæftigelse samt til, at kvinder efter den almindelige opfattelse har behov for en særlig beskyttelse eller støtte.

Det forenede Kongeriges regering har vedrørende det *sjette spørgsmål* — som efter regeringens opfattelse dog kan lades ubesvaret — anført, at de relevante bestemmelser i direktivet ikke er tilstrækkeligt præcise og ubetingede til at have direkte virkning. Sammenholdt med de efterfølgende direktivbestemmelser samt på baggrund af sagens omstændigheder fremstår artikel 2, stk. 1, og artikel 3, stk. 1, som betingede og upræcise bestemmelser, for så vidt som enhver medlemsstat er beføjet til at udelukke visse former for erhvervsudøvelse eller til at revidere de gældende ved lov eller

administrativt fastsatte bestemmelser med hjemmel i artikel 9, stk. 2, hvorved de kriterier, der skal lægges til grund i forbindelse med udøvelsen af de nævnte beføjelser, ikke angives nærmere i direktivet, hvilket heller ikke er muligt i form af en opregning. Under alle omstændigheder kan en person ikke påberåbe sig de omhandlede direktivbestemmelser over for en arbejdsgiver. For så vidt angår den foreliggende sag har regeringen anført, at politidirektøren i henhold til forfatningen er uafhængig af staten, samt at han optræder som arbejdsgiver, der afgør, om en konkret person skal ansættes. Direktivet har ikke direkte virkning for sådanne retsforhold, idet der i så fald ville opstå en ubegrundet og ulogisk forskel mellem den offentlige og den private sektor samt mellem medlemsstaterne, afhængigt af om erhvervsudøvelse af samme karakter henføres til den offentlige eller den private sektor.

Med hensyn til EØF-traktatens artikel 224, der omhandles i det *syvende spørgsmål*, har regeringen anført, at det tilkommer medlemsstaten at afgøre, hvilke foranstaltninger der skal træffes i tilfælde af alvorlige uroligheder. Situationen i Nordirland må klart betragtes som et tilfælde af alvorlige indre uroligheder, der truer opretholdelsen af den offentlige orden. Det skader ikke det fælles markeds funktion, at der følges en politik, hvorefter alene mænd anvendes til politiopgaver, hvorunder der bæres våben. Private kan dernæst ikke afskære en medlemsstat fra at påberåbe sig artikel 224 under anbringende af, at staten ikke har rådført sig med andre medlemsstater. Sanktionen i tilfælde af en uhjemlet anvendelse af artikel 224 fremgår af artikel 225. Artikel 224 tillægger ikke private nogen ret til at afskære medlemsstaterne fra at udøve de beføjelser, som bestemmelsen giver dem.

3. Kommissionens indlæg

Kommissionen har for det første anført, at de situationer, hvor der med hjemmel i artikel 2, stk. 2 og 3, i direktiv 76/207/EØF kan dispenseres fra forbudet mod forskelsbehandling mellem mænd og kvinder —

nemlig hvor dette er begrundet i de pågældende beskæftigelses eller faglige uddannelsers art eller i de forhold, hvorunder de udføres, eller begrundet i hensynet til beskyttelse af kvinder — ikke foreligger i nærværende sag. Disse bestemmelser indeholder ingen udtrykkelig henvisning til statens sikkerhed eller opretholdelsen af den offentlige orden. Disse situationer omhandler EØF-traktaten imidlertid i artikel 224, og det kan således ikke afvises, at der kan gøres undtagelse fra ligebehandlingsprincippet enten i medfør af direktivets egne bestemmelser eller med hjemmel i EØF-traktatens artikel 224.

Direktivet skal fortolkes i lyset af EØF-traktatens artikel 224. Kommissionen vil ikke afvise, at situationen i Nordirland på det under sagen omhandlede tidspunkt — 1980 — gav hjemmel for at anvende denne bestemmelse under henvisning til »alvorlige indre uroligheder, der forstyrrer den offentlige orden«. Af de nedenfor anførte grunde anser Kommissionen det imidlertid ikke for nødvendigt at tage stilling til, om en privat kan påberåbe sig, at Det forenede Kongerige ikke på noget tidspunkt har rådført sig med de andre medlemsstater i dette spørgsmål. Eftersom EØF-traktatens artikel 224 finder anvendelse, er det ikke ubetinget nødvendigt at tage stilling til direktivets egne undtagelsesbestemmelser. I denne forbindelse har Kommissionen imidlertid anført, at selv om der ikke hjemles nogen udtrykkelig undtagelse under hensyn til statens sikkerhed eller den offentlige orden, kan sådanne hensyn alligevel tale for, at visse former for erhvervsudøvelse forbeholdes personer af det ene af de to køn. Kommissionen hælder derfor til den opfattelse, at en principbeslutning, hvorefter kvinder ikke udstyres med våben, og hvorefter visse former for erhvervsudøvelse forbeholdes mænd udstyret med våben, kan anses for lovlig under de i Nordirland givne forhold, samt at en sådan politik kan gennemføres for at beskytte kvinder.

Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at det hverken i henhold til EØF-traktatens artikel 224 eller i henhold til direktivet selv er lovligt at gøre undtagelse fra et grundlæggende fællesskabsretligt princip ved en administrativ bestemmelse som hjemlet ved Sex Discrimination Order, der ikke kan påklages eller prøves ved domstolene. Af artikel 224 følger under alle omstændigheder en pligt til at gennemføre rådslagninger. Der skal navnlig kunne udøves en domstolskontrol for så vidt angår undtagelserne til direktivet, hvilket helt undtagelsesfrit fremgår af direktivets artikel 6. Domstolsprøvelsen kan derfor ikke afskæres under påberåbelse af hensynet til statens sikkerhed eller den offentlige orden. Det er ikke tilstrækkeligt, at en medlemsstat angiveligt har truffet en foranstaltning med hjemmel i en undtagelsesbestemmelse i traktaten eller i den afledede ret, men medlemsstaten skal bevise, at betingelserne herfor er opfyldt, hvilket Domstolen kan efterprøve.

I sammenhæng med traktatens artikel 224 skal det ikke alene bevises, at de trufne beslutninger skyldes de herskende forhold, men tillige at de udgør en herved nødvendig modforanstaltning, samt at proportionalitetsprincippet er overholdt. Der kan i så henseende drages en sammenligning med undtagelsesbestemmelserne i EØF-traktatens artikler 36 og 48, stk. 3, der ikke tillægger medlemsstaterne uindskrænket kompetence inden for et bestemt område. Den omstændighed, at der foreligger en undtagelsessituation som omhandlet i artikel 224, berettiger derfor ikke i sig selv en medlemsstat til uden nogen som helst domstolscensur at fravige et grundlæggende fællesskabsretligt princip. I den foreliggende sag må der således i lyset af proportionalitetsprincippet tages stilling til, hvorvidt det under de i 1980 foreliggende omstændigheder var nødvendigt og lovligt ikke alene at udelukke kvindelige politibetjente fra visse arbejdsopgaver, men tillige at afskedige dem eller afslå at forlænge deres kontrakter. På

grundlag af hvad der hidtil er oplyst i sagen, finder Kommissionen det ikke godtgjort, at man ikke i det mindste kunne have ladet Johnston varetage opgaver, der ikke forudsatte bevæbning, således som det havde været tilfældet under hendes tjeneste igennem seks år i reservekorpssets gruppe af heltidsansatte.

For så vidt angår det *andet spørgsmål* har Kommissionen anført, at efter det af den nationale ret oplyste vedrørende de omstændigheder, hvorunder arbejdsopgaverne udføres — men ikke efter beskæftigelsens art — kan beskæftigelse på heltid som bevæbnet reservepolitibetjent samt oplæring i betjening af skydevåben anses for omfattet af direktivets artikel 2, stk. 2. Kommissionen har i denne forbindelse bemærket, at kønnet ikke anses for afgørende andetsteds i Det forenede Kongerige. Forskellen ligger således i de forhold, hvorunder politiet arbejder og uddannes.

Med hensyn til det *tredje spørgsmål* har Kommissionen afstået fra at angive en udtømmende række kriterier og alene anført følgende: en undtagelse kan ikke begrundes ud fra en stillings almindelige karakter, men kun i stillingens konkrete arbejdsopgaver. Man kunne således have ladet Johnston varetage sådanne politiopgaver, der ikke forudsætter bevæbning. En sådan løsning må antages at følge af proportionalitetsprincippet. Det samme gælder med hensyn til udelukkelsen fra visse former for uddannelse med henblik på særlige opgaver.

På baggrund af den foreliggende sags omstændigheder skal det *fjerde spørgsmål* efter Kommissionens opfattelse besvares bekræftende, i det mindste for så vidt angår direktivets artikel 3, stk. 2, litra c), der udtrykkeligt omhandler administrativt fastsatte bestemmelser.

Med hensyn til det *femte spørgsmål* har Kommissionen afstået fra at angive en

udtømmende række kriterier, der skal lægges til grund ved anvendelsen af direktivets artikel 3, stk. 2, litra c), men anført, at de hensyn, der har begrundet et forbud eller en begrænsning for så vidt angår beskæftigelse af kvinder inden for et givet erhverv, kan miste deres berettigelse, såfremt de sociale og tekniske forhold, der lå til grund herfor, ændres. For så vidt angår den konkrete sag må beskyttelseshensynet sandsynligvis stadig anses for berettiget, så længe det fortsat er væsentligt vanskeligere at opretholde den offentlige orden i Nordirland end i resten af Det forenede Kongerige.

Vedrørende det *sjette spørgsmål* har Kommissionen anført, at politidirektøren ikke kan støtte ret på den af ministeren for Nordirland udstedte erklæring. En medlemsstat kan ikke i strid med direktivets artikel 6 under henvisning til en bestemmelse i national ret fratage de retsundergivne adgangen til at påberåbe sig de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet. Ministerens erklæring kan derfor ikke lægges til grund. Den nationale domstol kan herefter i det hele træffe afgørelse i sagen efter national ret, og sagen kan således pådømmes, uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om direktivet indeholder nogen anden bestemmelse, som private umiddelbart kan støtte ret på for en national domstol.

Det i det *spørgsmål syv*, litra a), omhandlede problem opstår ikke, eftersom direktivets artikel 6 er den eneste bestemmelse, der finder anvendelse i nærværende sag. Medlemsstaten kan ikke under henvisning til EØF-traktatens artikel 224 frigøre sig for fællesskabsinstitutionernes kontrol eller anfægte privates ret til at anlægge sag ved de nationale domstole. Spørgsmål syv, litra b), skal ligeledes besvares bekræftende, eftersom den af ministeren for Nordirland udstedte erklæring ikke kan lægges til grund, og det tilkommer herefter den nationale ret at træffe realitetsafgørelsen i hovedsagen.

III — Mundtlig forhandling

Der er i retsmødet den 9. oktober 1985 afgivet mundtlige indlæg af Johnston ved A. Lester, QC, og barrister D. Smyth, af Det forenede Kongerige ved F. Jacobs, QC, og barrister R. Plender, af den danske regering ved L. Mikaelson og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved A. Toldano Laredo og J. Currall.

Den *danske regerings* indlæg drejede sig alene om fortolkningen af EØF-traktatens

artikel 224. Efter regeringens opfattelse kan enhver fællesskabsretlig forskrift suspenderes med hjemmel i denne bestemmelse, der giver medlemsstaterne et meget vidt skøn. En medlemsstat kan — bortset fra tilfælde af misbrug — i så henseende udøve sit skøn uden nogen domstolskontrol. De beføjelser, som bestemmelsen tillægger medlemsstaterne, skal fortolkes udvidende.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. januar 1986.

Præmisser

- 1 Ved kendelse af 8. august 1984, indgået til Domstolen den 4. september 1984, har Industrial Tribunal of Northern Ireland, Belfast, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 76/207 af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder (EFT L 39, s. 40) samt vedrørende EØF-traktatens artikel 224.
- 2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem Marguerite I. Johnston og Chief Constable, direktøren for det nordirske politi, Royal Ulster Constabulary. Politidirektøren er den myndighed, der har beføjelse til at ansætte reservepolitibetjente ved Royal Ulster Constabulary Reserve (herefter benævnt »reservekorpsset») i Nordirland, herunder ansætte på heltid i reservekorpssets gruppe af heltidsansatte på grundlag af 3-årige kontrakter, der kan forlænges. Tvisten vedrører politidirektørens afslag på at forlænge Johnston's kontrakt som heltidsansat i reservekorpsset samt på at give hende uddannelse i betjening og brug af skydevåben.

- 3 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at bestemmelserne for reservekorpset — Royal Ulster Constabulary Reserve (Appointment and Conditions of Service) Regulations (NI) 1973 — der regulerer ansættelsesbetingelserne og arbejdsvilkårene for så vidt angår reservekorpset, ikke gør nogen forskel på mænd og kvinder af betydning for sagen. Det fremgår endvidere af artiklerne 10 og 19 i bekendtgørelsen, Sex Discrimination (Northern Ireland) Order 1976 (SI 1976 nr. 1042 (NI 15)), der indeholder bestemmelser om afskaffelse af forskelsbehandling på grundlag af køn og gennemfører princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår, at forbudet mod forskelsbehandling omfatter beskæftigelse inden for politiet, og at mænd og kvinder ikke må behandles forskelligt inden for dette område, bortset fra kravene til legemshøjde samt bestemmelserne om uniform og udrustning såvel som om kontant tillæg i stedet for uniform og udrustning. I henhold til artikel 53, stk. 1, i Sex Discrimination Order har denne bekendtgørelses forbud mod forskelsbehandling imidlertid ingen gyldighed i forhold til

»foranstaltninger, der træffes af hensyn til statens sikkerhed eller til den offentlige orden«.

Det anføres dernæst i den nævnte artikels stk. 2, at

»dersom ministeren, eller den der handler på hans vegne, udsteder en erklæring, hvorefter en i erklæringen omtalt foranstaltning er begrundet i et af de hensyn, der nævnes i stk. 1, skal det hermed anses for endeligt bevist, at det anførte hensyn lå til grund for den pågældende foranstaltning«.

- 4 I Det forenede Kongerige bærer politibetjente normalt ikke skydevåben under udførelsen af deres opgaver, bortset fra særopgaver, og der gøres i så henseende ingen forskel på mænd og kvinder. Under indtryk af de mange attentater, som politibetjente har været offer for i Nordirland igennem årene, anså politidirektøren det ikke for muligt at opretholde denne ordning. Han bestemte, at inden for Royal Ulster Constabulary og dets reservekorps skulle mænd medføre skydevåben under udførelsen af deres normale opgaver, hvorimod kvinder ikke ville blive udstyret med våben og heller ikke ville modtage oplæring i betjening og brug af skydevåben.

- 5 På den anførte baggrund fandt politidirektøren i 1980, at Royal Ulster Constabulary rådede over et antal kvindelige ansatte, der var tilstrækkeligt til at udføre de opgaver, der normalt varetages af kvindelige betjente. Idet politiets almindelige arbejdsopgaver hyppigt indebærer tjeneste, hvorunder det er nødvendigt at bære våben, indtog politidirektøren det standpunkt, at sådanne opgaver ikke længere skulle varetages af kvinder, og han besluttede, at der ikke længere skulle tilbydes kontrakter — eller forlængelse af kontrakter — til kvinder i reservekorpsets gruppe af heltidsansatte, medmindre de pågældende skulle udføre arbejdsopgaver, der alene blev varetaget af kvindelige ansatte. Efter at denne beslutning var truffet, fik ingen kvinder tilbud om kontrakt — eller om forlængelse af kontrakt — som heltidsansat i reservekorpset, bortset fra i ét tilfælde.

- 6 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Johnston fra 1974-1980 var ansat i reservekorpsets stab af heltidsansatte. Herunder havde hun fuldt tilfredsstillende varetaget de almindelige opgaver, der udføres af uniformerede politibetjente; hun gjorde således tjeneste som fungerende vagthavende, deltog i det kørende patrulje-arbejde, hvorunder hun førte politipatruljevognen, samt deltog i visitering af personer, der blev indbragt på stationen. Hun bar ikke våben under udførelsen af disse arbejdsopgaver, og når hun arbejdede uden for stationen, var hun i almindelighed ledsaget af en bevæbnet mandlig betjent fra reservekorpsets gruppe af heltidsansatte. I 1980 ønskede politidirektøren ikke at tilbyde Johnston en ny kontrakt på baggrund af den førnævnte nye politik vedrørende kvindelige heltidsansatte i reservekorpset.

- 7 Johnston anlagde sag ved Industrial Tribunal, hvorunder hun gjorde gældende, at det som udtryk for denne nye politik givne afslag på at forlænge hendes kontrakt og på at give hende uddannelse i betjening af skydevåben indebar en ulovlig forskelsbehandling i strid med Sex Discrimination Order.

- 8 Under sagen for Industrial Tribunal fremlagde politidirektøren en erklæring udstedt af ministeren for Nordirland, hvori denne som medlem af Det forenede Kongeriges regering i medfør af artikel 53 i Sex Discrimination Order erklærede, at »den af Royal Ulster Constabulary truffede beslutning om, at der ikke skal tilbydes Marguerite I. Johnston yderligere heltidsansættelse i reservekorpset ved Royal Ulster Constabulary, er begrundet i hensynet til at a) værne statens sikkerhed og b) opretholde den offentlige orden«.

- 9 Johnston har påberåbt sig direktiv 76/207, hvis formål i henhold til artikel 1 er at gennemføre princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til adgang til beskæftigelse, herunder forfremmelse, og til erhvervsuddannelse samt arbejdsvilkår. I henhold til artikel 2, stk. 1, indebærer princippet — med de i stk. 2 og 3 hjemlede undtagelser — at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn. Med henblik på gennemførelsen af dette princip inden for de forskellige områder skal medlemsstaterne i henhold til artiklerne 3-5 navnlig ophæve de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser, som strider mod princippet, samt revidere de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser, når det beskyttelseshensyn, som oprindeligt lå til grund for disse, ikke længere foreligger. I henhold til artikel 6 skal enhver person, der mener at være udsat for forskelsbehandling, kunne gøre sine rettigheder gældende ved domstolene.
- 10 Med henblik på at kunne træffe afgørelse i sagen har Industrial Tribunal forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- 1) Skal Rådets direktiv 76/207 fortolkes således, at en medlemsstat under de i sagen foreliggende omstændigheder fra direktivets anvendelsesområde kan undtage tilfælde af forskelsbehandling på grundlag af køn for så vidt angår adgang til beskæftigelse, såfremt det er begrundet i hensynet til statens sikkerhed eller sker for at opretholde den offentlige ro og orden?
 - 2) Skal direktivet fortolkes således, at et ansættelsesforhold, i henhold til hvilket en person under de i sagen foreliggende omstændigheder er heltidsansat med ret til at bære våben i et reservepolitikorps, respektive modtager oplæring i betjeningen og brugen af skydevåben med henblik på en sådan beskæftigelse, falder ind under de former for erhvervsudøvelse, respektive udgør en af de dertil førende uddannelser, for hvilke udøverens køn er afgørende på grund af deres art eller de forhold, under hvilke de udføres, jfr. artikel 2, stk. 2?
 - 3) Hvilke principper og kriterier skal medlemsstaterne lægge til grund ved afgørelsen af, om »udøverens køn er afgørende«, jfr. artikel 2, stk. 2, for a) den »erhvervsudøvelse«, der foretages af en bevæbnet ansat i et sådant korps, respektive for b) »de dertil førende uddannelser«, det være sig på grund af deres art eller de forhold, under hvilke de udføres?

- 4) Dersom en politidirektør, der i henhold til loven har ansvaret for ledelsen af et politikorps samt fører tilsyn med dette, følger den politik, at kvindelige ansatte i det pågældende korps ikke må bære skydevåben, kan dette forhold da under de i sagsfremstillingen anførte omstændigheder anses som en »bestemmelse vedrørende beskyttelse af kvinder«, jfr. artikel 2, stk. 3, eller en »administrativt ... [fastsat] bestemmelse« begrundet i »beskyttelseshensyn«, jfr. direktivets artikel 3, stk. 2, litra c)?
- 5) Såfremt spørgsmål 4 besvares bekræftende: hvilke principper og kriterier skal medlemsstaterne lægge til grund ved afgørelsen af, om »beskyttelseshensynet« er »begrundet«, jfr. artikel 3, stk. 2, litra c)?
- 6) Kan sagsøgeren under den foreliggende sags omstændigheder ved medlemsstaternes nationale domstole støtte ret på princippet om ligebehandling som fastslået i de pågældende direktivbestemmelser?
- 7) Såfremt spørgsmål 6 besvares bekræftende:
 - a) Skal EØF-traktatens artikel 224 fortolkes således, at medlemsstaterne i tilfælde af alvorlige indre uroligheder, der forstyrrer den offentlige orden, kan gøre undtagelse fra enhver forpligtelse, der i henhold til direktivet ellers ville påhvile enten dem eller de arbejdsgivere, som befinder sig inden for deres højhedsområde?
 - b) Kan en privat i bekræftende fald støtte ret på den omstændighed, at en medlemsstat ikke har rådført sig med andre medlemsstater for at opnå, at den pågældende medlemsstat undlader at bringe EØF-traktatens artikel 224 i anvendelse?
- 11) For at sikre, at der med besvarelsen af disse spørgsmål gives et brugbart grundlag for afgørelsen af hovedsagen, skal det præciseres, hvorledes sagen foreligger til bedømmelse for Industrial Tribunal. Som det fremgår af forelæggelseskendelsen, har politidirektøren under sagen for Industrial Tribunal anerkendt, at artikel 53 er den eneste bestemmelse i Sex Discrimination Order, som han kan støtte ret på. Johnston har anerkendt, at den af ministeren for Nordirland udstedte erklæring indebærer, at hendes sag må afvises, såfremt alene national ret lægges til grund, men hun har herved gjort gældende, at artikel 53 i Sex Discrimination Order bliver uden virkning som følge af direktivets bestemmelser.

- 12 Det fremgår således, at Industrial Tribunal med de forelagte spørgsmål for det første ønsker fastslået, om det er foreneligt med fællesskabsretten og med direktiv 76/207, at en national domstol ved en bestemmelse som artikel 53, stk. 2, i Sex Discrimination Order afskæres fra at udøve fuld judiciel efterprøvelse (spørgsmål 6). Det bemærkes dernæst, at den nationale ret har stillet de forelagte spørgsmål med henblik på at kunne afgøre, om og i bekræftende fald under hvilke betingelser der efter direktivet i en situation som omhandlet under den konkrete sag kan øves forskelsbehandling mellem mænd og kvinder i forbindelse med ansættelse ved politiet under henvisning til beskyttelsen af den offentlige orden som omhandlet i artikel 53, stk. 1, i Sex Discrimination Order (spørgsmål 1-5). Med de forelagte spørgsmål ønsker den nationale ret desuden fastslået, om direktivet efter omstændighederne kan påberåbes over for en modstridende national retsforordning (spørgsmål 6). Det fremgår endvidere, at retten — afhængig af besvarelsen af de nævnte spørgsmål — rejser spørgsmål om, hvorvidt en medlemsstat med hjemmel i EØF-traktatens artikel 224 i en situation som omhandlet under den konkrete sag kan anse sig for løst fra de forpligtelser, som påhviler den i medfør af direktivet (spørgsmål 7).

Ret til en effektiv domstolsprøvelse

- 13 Det må således først afgøres, om medlemsstaterne efter fællesskabsretten og især efter direktiv 76/207 er forpligtet til at sikre, at de nationale domstole kan udøve en effektiv kontrol med overholdelsen af direktivets bestemmelser såvel som med den nationale gennemførelseslovgivning hertil.
- 14 Johnston har anført, at en bestemmelse som artikel 53, stk. 2, i Sex Discrimination Order er i strid med direktivets artikel 6, idet den er til hinder for, at den pågældende nationale ret udøver nogen form for domstolsprøvelse.
- 15 Det forenede Kongeriges regering har anført, at medlemsstaterne ikke efter direktivets artikel 6 er forpligtet til at foranledige en domstolsprøvelse af ethvert spørgsmål, der kan opstå vedrørende anvendelsen af direktivet, især ikke hvor statens sikkerhed og den offentlige orden er på tale. Bevisregler som den omhandlede bestemmelse i artikel 53, stk. 2, i Sex Discrimination Order er ganske almindelige i nationale retssystemer og bygger på den betragtning, at spørgsmål omkring statens sikkerhed og den offentlige orden alene kan bedømmes forsvarligt af de politiske myndigheder, det vil her sige af ministeren ved udstedelsen af den omtvistede erklæring.

- 16 Kommissionen har anført, at såfremt ministerens erklæring tillægges den virkning, der fremgår af artikel 53, stk. 2, i Sex Discrimination Order, afskærer man herved enhver domstolsprøvelse, hvilket er i strid med et grundlæggende fællesskabsretligt princip og med direktivets artikel 6.
- 17 Det bemærkes i denne forbindelse, at medlemsstaterne i henhold til direktivets artikel 6 i deres nationale retsorden skal indføre de nødvendige bestemmelser for, at enhver, der mener sig krænket som følge af en forskelsbehandling, »kan gøre sine rettigheder gældende for retslige instanser«. Det fremgår af denne bestemmelse, at medlemsstaterne skal træffe foranstaltninger, der er tilstrækkelige til, at direktivets mål faktisk nås, hvorved medlemsstaterne skal sikre, at de berørte personer effektivt kan hævde deres heraf flydende rettigheder ved de nationale domstole.
- 18 Den domstolsprøvelse, der hjemles ved den nævnte bestemmelse, er udtryk for et almindeligt retsprincip, der ligger til grund for medlemsstaternes fælles forfatnings-traditioner. Princippet har endvidere fundet udtryk i artiklerne 6 og 13 i Den europæiske Konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder af 4. november 1950. Som fastslået af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen i disses fælleserklæring af 5. april 1977 (EFT C 103, s. 1) og som anerkendt i Domstolens praksis indgår de principper, der ligger til grund for konventionen, i fællesskabsretten.
- 19 I medfør af direktivets artikel 6 som fortolket i lyset af den anførte almindelige grundsætning har enhver person adgang til at indbringe et søgsmål for en kompetent ret med henblik på en effektiv prøvelse af retsakter, som anses for stridende mod princippet om ligebehandling af mænd og kvinder som hjemlet ved direktiv 76/207. Det påhviler medlemsstaterne at sikre, at der kan udøves en effektiv domstolskontrol med overholdelsen af de relevante fællesskabsbestemmelser og af den nationale lovgivning, hvis formål er at gennemføre de rettigheder, som direktivet hjemler.
- 20 Det bemærkes, at såfremt en myndighed med hjemmel i en bestemmelse som artikel 53, stk. 2, i Sex Discrimination Order ved at afgive en erklæring som den under sagen omtvistede kan antages at have ført endeligt bevis for, at betingelserne for en undtagelse fra princippet om ligebehandling er opfyldt, vil den pågældende

myndighed herved kunne fratage den private muligheden for at hævde sine rettigheder i henhold til direktivet for retslige instanser. En sådan bestemmelse er følgelig i strid med princippet om en effektiv domstolsprøvelse.

- 21 Denne del af det af Industrial Tribunal forelagte sjette spørgsmål skal herefter besvares således, at princippet om en effektiv domstolsprøvelse, som fastslået ved artikel 6 i Rådets direktiv 76/207 af 9. februar 1976, er til hinder for, at en af en offentlig myndighed udstedt erklæring om, at de betingelser, hvorunder princippet om ligebehandling af mænd og kvinder viger for hensynet til beskyttelsen af den offentlige orden, er opfyldt, tillægges endelig beviskraft, hvorved den unddrages enhver domstolsprøvelse.

Anvendelsen af direktiv 76/207 på de foranstaltninger, der er truffet for at beskytte den offentlige orden

- 22 Det bemærkes, at der med henblik på afgørelsen af det af Industrial Tribunal rejste første spørgsmål må tages stilling til, om direktiv 76/207 finder anvendelse på foranstaltninger, der træffes i det øjemed at værne statens sikkerhed eller for at opretholde den offentlige orden og især af hensyn til borgernes sikkerhed, når henses til, at direktivet ikke indeholder nogen udtrykkelig bestemmelse om sådanne foranstaltninger.
- 23 Johnston har anført, at der ikke gælder nogen almindelige regel, hvorefter der med hjemmel i de nævnte hensyn kan gøres undtagelse fra det grundlæggende ligebehandlingsprincip uden nogen forbindelse med det konkret udøvede erhverv samt dettes art og de vilkår, hvorunder det udøves. Såfremt en diskriminerende foranstaltning ikke ville være omfattet, alene fordi der hermed forfølges sådanne mål som beskyttelse af den offentlige orden, ville medlemsstaterne herved ensidigt kunne unddrage sig de forpligtelser, som direktivet pålægger dem.
- 24 Det forenede Kongeriges regering har anført, at det fremgår af beskyttelsesklausulerne i EØF-traktatens artikler 36, 48, 56, 66, 223 og 224, at traktaten ikke — og følgelig heller ikke de fra traktaten afledede retsforskrifter — finder anvendelse inden for de områder, der omhandles i den nationale rets spørgsmål, og ikke begrænser medlemsstaternes beføjelse til at træffe de foranstaltninger, som de anser for hensigtsmæssige eller nødvendige i så henseende. De i det første spørgsmål omhandlede foranstaltninger falder derfor ikke ind under direktivets anvendelsesområde.

- 25 Kommissionen har anført, at direktivet skal fortolkes i lyset af EØF-traktatens artikel 224, hvoraf følger, at hensynet til den offentlige orden — under de særlige omstændigheder der omhandles i bestemmelsen samt med mulighed for domstolskontrol — kan begrunde undtagelser fra ligebehandlingsprincippet, selv om de strenge betingelser i direktivets artikel 2, stk. 2 og 3, ikke er opfyldt.
- 26 Det bemærkes i så henseende, at undtagelsesbestemmelser med henblik på situationer, hvorunder den offentlige orden er truet, alene findes i traktatens artikler 36, 48, 56, 223 og 224, der angår usædvanlige, klart afgrænsede tilfælde. De nævnte bestemmelser kan på grund af deres snævert afgrænsede indhold ikke fortolkes udvidende, og de giver heller ikke hjemmel for at antage, at der efter traktaten gælder et almindeligt forbehold for samtlige foranstaltninger, der træffes af hensyn til den offentlige orden. Såfremt der antoges at være knyttet et sådant almindeligt forbehold til enhver fællesskabsbestemmelse, uafhængigt af de nærmere betingelser i traktatens bestemmelser, ville fællesskabsrettens bindende karakter og ensartede anvendelse kunne undergraves.
- 27 Det følger af det anførte, at der ikke — bortset fra de rene undtagelsestilfælde, hvor traktatens artikel 224 finder anvendelse, jfr. herved spørgsmål 7 — gælder nogen generel regel om, at princippet om ligebehandling af mænd og kvinder ikke finder anvendelse i forhold til foranstaltninger, der er begrundet i hensynet til den offentlige orden. De omstændigheder, der har foranlediget den kompetente myndighed til at handle under påberåbelse af hensynet til beskyttelsen af den offentlige orden, skal således i første række prøves i lyset af de særlige bestemmelser i direktivet.
- 28 Det første spørgsmål skal herefter besvares således, at i de tilfælde, hvor forskelsbehandling på grundlag af køn angiveligt udøves for at beskytte den offentlige orden, skal prøvelsen ske i forhold til de undtagelser fra princippet om ligebehandling mellem mænd og kvinder, der er hjemlet i direktiv 76/207.

Undtagelser begrundet i de forhold, hvorunder erhvervet udføres

- 29 Med det andet og det tredje spørgsmål anmoder Industrial Tribunal om en fortolkning af den undtagelse fra ligebehandlingsprincippet, der hjemles i direktivets artikel 2, stk. 2, med henblik på at kunne afgøre, om en forskelsbehandling

som omhandlet under sagen er omfattet af den nævnte undtagelse. I dette øjemed ønsker retten fastslået, efter hvilke kriterier det skal afgøres, om en virksomhed som den under sagen omhandlede er en af de former for virksomhed, for hvilke »udøverens køn er afgørende på grund af deres art eller de forhold, under hvilke de udføres«.

- 30 Johnstons har anført, at det ikke er muligt at give en så generel besvarelse af dette spørgsmål. Hun har altid udført sit arbejde ved politiet tilfredsstillende, og efter hendes opfattelse er kvinder fuldt egnede til at blive uddannet til at betjene skydevåben. Det tilkommer Industrial Tribunal at tage stilling til, hvorvidt der kan gøres undtagelse i henhold til direktivets artikel 2, stk. 2, under hensyn til de opgaver, som hun konkret skal udføre. Den nævnte bestemmelse giver ingen hjemmel til generelt at udelukke kvinder fra enhver beskæftigelse inden for reservekorpsets gruppe af heltidsansatte.
- 31 Det forenede Kongeriges regering har anført, at medlemsstaterne har et skøn ved afgørelsen af, om de omstændigheder, hvorunder en beskæftigelse ved politiet udføres, er af en sådan art, at hensynet til statens sikkerhed og den offentlige orden taler imod, at en sådan virksomhed udføres af en bevæbnet kvindelige politibetjent. Herved kan medlemsstaterne som relevante momenter tage hensyn til forskellen i fysisk styrke, den sandsynlige reaktion i offentligheden, såfremt man konfronteres med bevæbnede kvindelige politibetjente, samt risikoen for at kvindelige betjente udsættes for attentater. Politidirektøren traf sin beslutning ud fra de anførte kriterier, og beslutningen har følgende hjemmel i direktivets artikel 2, stk. 2.
- 32 Kommissionen har anført, at en beskæftigelse som bevæbnet politibetjent henset til de konkrete omstændigheder, hvorunder den udføres — men ikke generelt — vil kunne betragtes som et erhverv, for hvilket udøverens køn er afgørende. En undtagelse skal imidlertid kunne begrundes med henvisning til konkrete arbejdsopgaver og ikke blot efter stillingens art. Især skal proportionalitetsprincippet overholdes, og ved bedømmelsen af den omtvistede forskelsbehandling skal den nationale ret lægge dette synspunkt til grund.
- 33 Domstolen skal i denne forbindelse indledningsvis bemærke, at den beslutning, hvormed de kompetente politimyndigheder i Nordirland af hensyn til den offentlige orden fraveg det andetsteds i Det forenede Kongerige almindeligt fulgte

princip, hvorefter politibetjente ikke bærer våben under udførelsen af deres almindelige opgaver, ikke i sig selv ses at bygge på en sondring mellem mænd og kvinder og således ikke berøres af ligebehandlingsprincippet. Direktivets bestemmelser finder alene anvendelse ved bedømmelsen af de foranstaltninger, der følger af politidirektørens beslutning om, at kvinder ikke skulle udstyres med våben eller uddannes i betjening af skydevåben, samt at almindelige politiopgaver for fremtiden alene skulle udføres af bevæbnede mandlige politibetjente, og at kvindelige heltidsansatte i reservekorpset, der ligesom Johnston tidligere havde varetaget almindelige politiopgaver, ikke ville få deres kontrakter forlænget.

- 34 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Sex Discrimination Order efter udtrykkelig bestemmelse gælder for beskæftigelse ved politiet, og at de bestemmelser, der konkret finder anvendelse, i så henseende ikke gør forskel på mænd og kvinder; følgelig kan beskæftigelse ved politiet ikke efter sin art begrunde den omtvistede forskelsbehandling. Der må imidlertid tages stilling til, om den i forelæggelseskendelsen beskrevne virksomhed udføres under sådanne særlige forhold, at udøverens køn herved bliver afgørende.
- 35 Som det fremgår af forelæggelseskendelsen har politidirektøren som begrundelse for den af ham indførte politik vedrørende heltidsansatte kvinder i reservekorpset anført, at dersom kvinder bærer våben, vil der være øget risiko for at de bliver mål for attentater, hvorved deres våben kan falde i hænderne på attentatmændene, at man i offentligheden næppe vil acceptere, at kvinder bærer skydevåben, idet dette betragtes som en for stor afvigelse fra idealet om et ubevæbnet politikorps, samt at bevæbnede kvindelige betjente ikke vil kunne arbejde så effektivt under udførelsen af socialt betonet politiarbejde vedrørende familier og børn, hvor kvindelige betjentes indsats er særlig værdsat. Politidirektøren ses således at have begrundet sin politik med henvisning til de særlige vilkår, hvorunder politiet er henvist til at udføre sin virksomhed under de givne forhold i Nordirland, især for så vidt angår forpligtelsen til at beskytte den offentlige orden i en situation med alvorlige indre uroligheder.
- 36 For så vidt angår spørgsmålet, om en sådan begrundelse kan anses for holdbar i forhold til direktivets artikel 2, stk. 2, bemærkes indledningsvis, at bestemmelsen skal fortolkes indskrænkende, eftersom der er tale om en undtagelse fra en ved direktivet hjemlet subjektiv rettighed. Det må imidlertid erkendes, at de vilkår, hvorunder de ansatte ved et væbnet politikorps gør tjeneste, bestemmes af de

omstændigheder, hvorunder beskæftigelsen udføres. Det findes i så henseende ikke at kunne afvises, at en ordning, hvorefter kvindelige politibetjente bærer skydevåben i en situation med alvorlige indre uroligheder, kan forøge risikoen for overfald på disse kvinder og følgelig være i strid med hensynet til den offentlige orden.

- 37 Under disse omstændigheder kan de forhold, hvorunder visse former for politivirksomhed udføres, være af en sådan art, at udøverens køn herved er afgørende. En medlemsstat kan følgelig bestemme, at en sådan virksomhed alene kan udføres af mænd, og at kun mænd har adgang til en herved fornøden efteruddannelse. I så fald skal medlemsstaten imidlertid som foreskrevet i direktivets artikel 9, stk. 2, regelmæssigt undersøge de omhandlede former for erhvervsudøvelse for at vurdere, om man under hensyntagen til den sociale udvikling fortsat bør opretholde undtagelsen fra direktivets almindelige ordning.
- 38 Det bemærkes endvidere, at i ethvert tilfælde, hvor der gøres undtagelse fra en subjektiv rettlighed som direktivets princip om ligebehandling af mænd og kvinder, skal den nærmere rækkevidde af undtagelsen fastlægges i forhold til proportionalitetsprincippet som en af de almindelige retsgrundsætninger, der ligger til grund for fællesskabsretten. Efter dette princip må undtagelserne ikke gå videre end rimeligt og nødvendigt for at nå det tilsigtede mål, hvorved ligebehandlingsprincippet i videst muligt omfang skal søges tilgodeset samtidig med det hensyn til den offentlige orden, som bestemmer de vilkår, hvorunder den pågældende beskæftigelse udføres.
- 39 I henhold til den kompetencefordeling, der er fastlagt ved EØF-traktatens artikel 177, tilkommer det den nationale domstol at afgøre, om de hensyn, som politidirektøren har lagt til grund, kan anerkendes som tilstrækkelig hjemmel for den konkrete foranstaltning, der er truffet vedrørende Johnston. Den nationale ret skal endvidere påse, at proportionalitetsprincippet overholdes, samt tage stilling til, hvorvidt man som alternativ til afslaget på at forlænge Johnston's kontrakt kunne have gennemført en ordning, hvorefter kvinder anvendes i forbindelse med opgaver, der kan udføres uden våben.
- 40 Det andet og det tredje spørgsmål, som er forelagt af Industrial Tribunal, skal herefter besvares med, artikel 2, stk. 2, i direktiv 76/207 skal fortolkes således, at en medlemsstat ved bedømmelsen af, om virksomhed som politibetjent udføres under sådanne forhold, at udøverens køn må tillægges afgørende betydning, kan tage hensyn til nødvendigheden af at opretholde den offentlige orden i en situa-

tion, der er præget af hyppige attentater, og på dette grundlag bestemme, at almindelig politivirksomhed alene kan udøves af mænd, der bærer skydevåben.

Lovlige undtagelser ud fra hensynet til beskyttelse af kvinder

- 41 Ved det fjerde og det femte spørgsmål har Industrial Tribunal endvidere anmodet Domstolen om at fortolke begreberne »beskyttelse af kvinder«, jfr. direktivets artikel 2, stk. 3, samt »beskyttelseshensyn«, jfr. artikel 3, stk. 2, litra c), for at kunne afgøre, om den omtvistede forskelsbehandling kan anses for omfattet af de undtagelser fra ligebehandlingsprincippet, der er begrundet i de nævnte hensyn.
- 42 Johnston har anført, at de omhandlede bestemmelser skal fortolkes snævert, og at de alene har til formål at afgive hjemmel for særbehandling af kvinder for at beskytte deres sundhed og velfærd under svangerskab og moderskab. Dette kan ikke begrunde, at kvinder fuldstændigt udelukkes fra at gøre tjeneste i et væbnet politikorps.
- 43 Det forenede Kongeriges regering har anført, at formålet med den politik, der følges med hensyn til kvinder inden for reservekorpsets gruppe af heltidsansatte, er at beskytte kvinder, idet man undgår, at de bliver attentatmål. Under en periode med alvorlige uroligheder må dette mål anses for omfattet af begrebet »beskyttelse af kvinder«. Kommissionen er ligeledes af den opfattelse, at en undtagelsessituation som den, der foreligger i Nordirland, med de deraf følgende risici for kvindelige politibetjente, der er udstyret med skydevåben, er et forhold, der kan tillægges betydning med hensyn til beskyttelse af kvinder.
- 44 Det bemærkes i så henseende, at lige så vel som artikel 2, stk. 2, skal artikel 2, stk. 3, der også fastlægger rækkevidden af artikel 3, stk. 2, litra c), fortolkes snævert. Det fremgår af den udtrykkelige henvisning til svangerskab og moderskab, at formålet med direktivet dels er at beskytte kvindens fysiske tilstand, dels det særlige forhold mellem moderen og barnet. Den omhandlede bestemmelse giver herefter ikke hjemmel for at udelukke kvinder fra en beskæftigelse under henvisning til, at der efter den almindelige opfattelse skal gives kvinder en videre beskyttelse end mænd mod de risici, som berører mænd og kvinder på samme måde, og

som ikke har sammenhæng med de særlige beskyttelsesbehov for kvinder, såsom de udtrykkeligt nævnte behov.

- 45 Det bemærkes, at de risici og farer, som kvinder er udsat for under udførelsen af deres virksomhed inden for politiet under de omstændigheder, der foreligger i Nordirland, ikke ses at være forskellige fra dem, som enhver mand også er udsat for under udførelsen af det samme arbejde. Såfremt kvinder af hensyn til den offentlige orden generelt udelukkes fra en sådan beskæftigelse under henvisning til en almindelig risiko, der ikke er særlig for kvinder, er dette ikke et tilfælde som omhandlet i direktivets artikel 2, stk. 3, hvor forskelsbehandling er tilladt af hensyn til beskyttelse af kvinder.
- 46 Det fjerde og det femte spørgsmål, der er stillet af Industrial Tribunal, skal herefter besvares med, at de i artikel 2, stk. 3, i direktiv 76/207 omhandlede tilfælde, hvorunder forskelsbehandling mellem mænd og kvinder er tilladt af hensyn til beskyttelse af kvinder, ikke omfatter sådanne risici og farer, som enhver væbnet politibetjent efter omstændighederne er udsat for under udøvelsen af sin virksomhed, og som ikke særligt berører de pågældende som kvinder.

Virkningen af direktiv 76/207

- 47 Industrial Tribunal ønsker med det sjette spørgsmål tillige fastslået, om en person kan påberåbe sig direktivets bestemmelser under en retstvist ved en national domstol. På baggrund af det allerede anførte ses dette spørgsmål navnlig at vedrøre direktivets artikler 2 og 6.
- 48 Johnston har anført, at direktivets artikel 2, stk. 1, er ubetinget og tilstrækkelig klar og præcis til at have direkte virkning. Der kan støttes ret på bestemmelserne over for politidirektøren i dennes egenskab af offentlig myndighed. Under alle omstændigheder har direktivet direkte virkning i forhold til andre private.
- 49 Det forenede Kongeriges regering har anført, at direktivets artikel 2, stk. 1, er betinget, for så vidt som medlemsstaterne efter et skøn kan gøre undtagelse fra bestemmelsen. Politidirektøren er i henhold til forfatningen uafhængig af staten og optræder under denne sag kun som arbejdsgeber; direktivet har ingen direkte virkning med hensyn til sådanne retsforhold.

- 50 Kommissionen har anført, at sagen kan pådømmes på grundlag af national ret, og at det er uforholdent at tage stilling til spørgsmålet, om direktivets artikler 2 og 3 har direkte virkning.
- 51 Det bemærkes i så henseende indledningsvis, at ethvert korrekt gennemført direktiv får retsvirkninger i forhold til private via de gennemførelsesforanstaltninger, som træffes af vedkommende medlemsstat. Spørgsmålet, om artikel 2, stk. 1, kan påberåbes ved en national domstol, er herefter uden genstand, eftersom det står fast, at den nævnte bestemmelse er gennemført i national ret.
- 52 Som det fremgår af det anførte, indeholder artikel 2, stk. 2, blot en hjemmel for medlemsstaterne til at gøre undtagelse fra princippet om ligebehandling. Det tilkommer den kompetente nationale domstol at fastslå, hvorvidt der med denne hjemmel er vedtaget bestemmelser i national ret, samt at fortolke sådanne bestemmelser. Spørgsmålet, om en person med støtte i en direktivbestemmelse kan opnå, at en undtagelsesbestemmelse i national lovgivning erklæres uanvendelig, opstår alene, såfremt en sådan bestemmelse overskrider de grænser, inden for hvilke der kan gøres undtagelse med hjemmel i direktivets artikel 2, stk. 2.
- 53 I denne forbindelse bemærkes for det første — som allerede fastslået ved dommene af 10. april 1984 (von Colson og Kamann, 14/83, Sml. s. 1891; Harz, 79/83, Sml. s. 1921) — at den pligt for medlemsstaterne, der følger af et direktiv, til at virkeliggøre dets mål, og pligten i medfør af traktatens artikel 5 til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af denne pligt, påhviler alle myndighederne i medlemsstaterne, herunder også domstolene inden for deres kompetence. Heraf følger, at ved anvendelsen af national ret, især af bestemmelserne i en national lov, der særligt er vedtaget for at gennemføre direktiv 76/207, er den nationale domstol forpligtet til at fortolke intern ret i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det resultat, der tilstræbes ved traktatens artikel 189, stk. 3. Det tilkommer således Industrial Tribunal at fortolke bestemmelserne i Sex Discrimination Order, navnlig dennes artikel 53, stk. 1, i lyset af direktivets bestemmelser som fortolket i det foregående for herved at sikre, at direktivet opnår sin fulde virkning.
- 54 Med henblik på det tilfælde at der, uanset det anførte, skulle opstå spørgsmål om, hvorvidt en privat med støtte i direktivet kan anfægte en undtagelse i henhold til

national lovgivning, henvises til Domstolens faste praksis (jfr. navnlig dom af 19. januar 1982, Becker, 8/81, Sml. s. 53). Domstolen har navnlig for nylig — nemlig ved dom af 26. februar 1986 (Marshall, 152/84, Sml. 1986, s. 723) — fastslået, at en række bestemmelser i direktiv 76/207 efter deres indhold er ubetingede og tilstrækkelig præcise, og at private kan påberåbe sig dem over for en medlemsstat, når den ikke har gennemført direktivet korrekt.

- 55 Det anførte er ved den nævnte dom af 26. februar 1986 antaget, for så vidt angår anvendelsen af ligebehandlingsprincippet i direktivets artikel 2, stk. 1, på afskedigelsesvilkår som omhandlet i artikel 5, stk. 1. Det samme gælder med hensyn til anvendelsen af princippet i artikel 2, stk. 1, på vilkår for adgang til beskæftigelse og erhvervsuddannelse, jfr. artikel 3, stk. 1, og artikel 4; der omhandles under nærværende sag.
- 56 Ved den nævnte dom af 26. februar 1986 har Domstolen endvidere fastslået, at private kan støtte ret på direktiver over for en statsinstitution, uden at det herved gør nogen forskel, om den optræder som arbejdsgiver eller som offentlig myndighed. Med hensyn til en myndighed som politidirektøren bemærkes, at det fremgår af forelæggelseskendelsen, at politidirektøren er den tjenestemand, der forestår ledelsen af politiet. En sådan offentlig myndighed, der af staten har fået til opgave at opretholde den offentlige ro og orden, handler ikke i egenskab af privatperson, uanset hvilken stilling den i øvrigt har i forhold til andre statsinstitutioner. Myndigheden kan ikke forbedre sin retsstilling som følge af, at den stat, den repræsenterer, ikke har overholdt fællesskabsretten.
- 57 Det sjette spørgsmål skal herefter besvares således, at private kan kræve, at en statslig myndighed, der har til opgave at opretholde den offentlige orden, som arbejdsgiver efterlever princippet om ligebehandling af mænd og kvinder som hjemlet ved artikel 2, stk. 1, i direktiv 76/207, for så vidt angår adgang til beskæftigelse og uddannelse samt faglig efteruddannelse, jfr. artikel 3, stk. 1, og artikel 4, hvorfor en undtagelse fra dette princip efter national lovgivning bliver uden virkning, for så vidt den går videre end de undtagelser, der gælder i henhold til artikel 2, stk. 2.

- 58 For så vidt angår direktivets artikel 6, der, som anført i det foregående, også finder anvendelse under nærværende sag, bemærkes, at Domstolen allerede ved de nævnte domme af 10. april 1984 har fastslået, at bestemmelsen ikke — med hensyn til sanktioner i tilfælde af forskelsbehandling — indebærer en ubetinget og tilstrækkelig præcis forpligtelse, som kan påberåbes af private. For så vidt som det imidlertid følger af bestemmelsen — fortolket i lyset af den almindelige grundsætning, som den er udtryk for — at enhver person, der mener sig krænket som følge af den forskelsbehandling mellem mænd og kvinder, skal have ret til at indbringe et søgsmål, er bestemmelsen tilstrækkelig præcis og ubetinget til at kunne påberåbes over for en medlemsstat, hvis nationale lovgivning ikke fuldt ud gennemfører bestemmelsen.
- 59 Denne del af det sjette spørgsmål skal følgelig besvares således, at bestemmelsen i artikel 6, hvorefter en person, der mener sig krænket som følge af en forskelsbehandling mellem mænd og kvinder, skal have en reel rettergangsmulighed, kan påberåbes af private over for en medlemsstat, hvis nationale lovgivning ikke fuldt ud gennemfører denne bestemmelse.

EØF-traktatens artikel 224

- 60 For så vidt angår det syvende spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 224, bemærkes, at det fremgår af det anførte, at en medlemsstat i henhold til artikel 2, stk. 2, i direktiv 76/207 i et tilfælde som det foreliggende kan tage hensyn til beskyttelsen af den offentlige orden i betragtning. Med hensyn til kravet om, at der skal kunne udøves en domstolskontrol med overholdelsen af direktivets forskrifter, bemærkes, at hverken sagens akter eller de for Domstolen afgivne indlæg giver nogen støtte for at antage, at de alvorlige indre uroligheder i Nordirland skulle umuliggøre en domstolskontrol, eller at de foranstaltninger, der er nødvendige for at beskytte den offentlige orden, skulle blive virkningsløse som følge af, at de nationale domstole udøver en sådan kontrol. Spørgsmålet, om en medlemsstat med hjemmel i EØF-traktatens artikel 224 kan anse sig for løst fra de forpligtelser, som påhviler den efter fællesskabsretten og navnlig i henhold til direktivet, opstår herefter ikke i nærværende sag.
- 61 Henset til besvarelsen af øvrige spørgsmål er det ufornuddent at besvare det syvende spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 62 De udgifter, der er afholdt af regeringerne for Det forenede Kongerige og Danmark samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt af Industrial Tribunal of Northern Ireland ved kendelse af 8. august 1984, for ret:

- 1) Princippet om en effektiv domstolsprøvelse, som fastslået ved artikel 6 i Rådets direktiv 76/207 af 9. februar 1976, er til hinder for, at en af en offentlig myndighed udstedt erklæring om, at de betingelser, hvorunder princippet om ligebehandling af mænd og kvinder viger for hensynet til beskyttelsen af den offentlige orden, er opfyldt, tillægges endelig beviskraft, hvorved den unddrages enhver domstolsprøvelse. Bestemmelsen i artikel 6, hvorefter enhver person, der mener sig krænket som følge af en forskelsbehandling mellem mænd og kvinder, skal have en reel rettergangsmulighed, kan påberåbes af private over for en medlemsstat, hvis nationale lovgivning ikke fuldt ud gennemfører denne bestemmelse.
- 2) I de tilfælde, hvor forskelsbehandling på grundlag af køn angiveligt udøves for at beskytte den offentlige orden, skal prøvelsen ske i forhold til de undtagelser fra princippet om ligebehandling mellem mænd og kvinder, der er hjemlet i direktiv 76/207.

- 3) Artikel 2, stk. 2, i direktiv 76/207 skal fortolkes således, at en medlemsstat ved bedømmelsen af, om virksomhed som politibetjent udføres under sådanne forhold, at udøveren køn må tillægges afgørende betydning, kan tage hensyn til nødvendigheden af at opretholde den offentlige orden i en situation, der er præget af hyppige attentater, og på dette grundlag bestemme, at almindelig politivirksomhed alene kan udøves af mænd, der bærer skydevåben.
- 4) De i artikel 2, stk. 3, i direktiv 76/207 omhandlede tilfælde, hvorunder forskelsbehandling mellem mænd og kvinder er tilladt af hensyn til beskyttelse af kvinder, omfatter ikke sådanne risici og farer, som enhver væbnet politibetjent efter omstændighederne er udsat for under udøvelsen af sin virksomhed, og som ikke særligt berører de pågældende som kvinder.
- 5) Private kan kræve, at en statslig myndighed, der har til opgave at opretholde den offentlige orden, som arbejdsgiver efterlever princippet om ligebehandling af mænd og kvinder som hjemlet ved artikel 2, stk. 1, i direktiv 76/207, for så vidt angår adgang til beskæftigelse og uddannelse samt faglig efteruddannelse, jfr. artikel 3, stk. 1, og artikel 4, hvorfor en undtagelse fra dette princip efter national lovgivning bliver uden virkning, for så vidt den går videre end de undtagelser, der gælder i henhold til artikel 2, stk. 2.

Mackenzie Stuart	Koopmans	Everling	Bahlmann
Joliet	Due	Galmot	Kakouris
			O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. maj 1986.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident